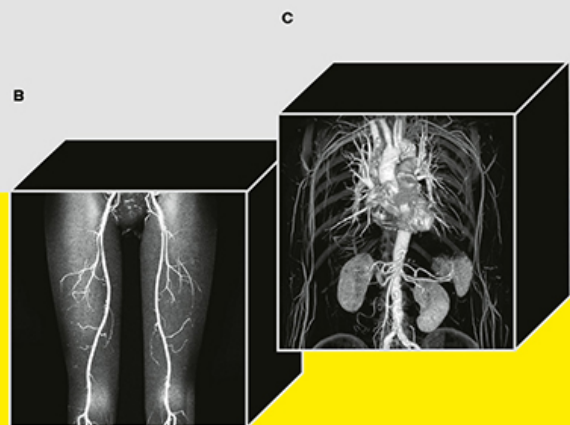
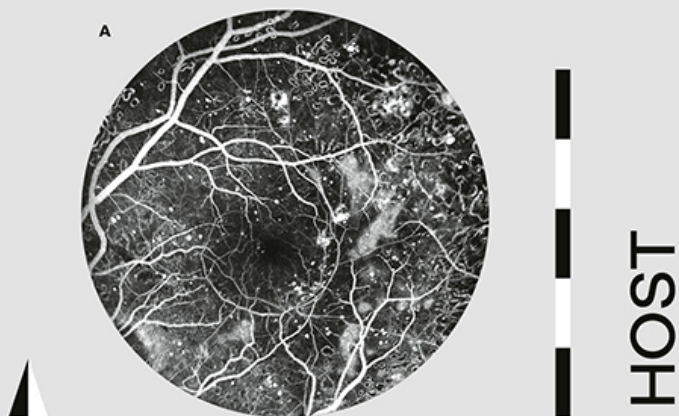

PETR ŠESTÁK:
KONTINUITA
PARKU

Brno 2021

PETR ŠESTÁK:
KONTINUITA
PARKU

Autor děkuje Carolien a Remonu Vos za poskytnutí soukromé rezidence ve Dvoře Čejkovice a Magdě Šestákové a Peterovi Györimu za tvůrčí azyl ve Špindlerově Mlýně, kde vznikly první kapitoly románu

Kniha vznikla s podporou Českého literárního centra (sekce Moravské zemské knihovny v Brně), Uměleckých domů Worpswede, literárního festivalu globale^o, Virtuálního literárního domu Brémy a Česko-německého fondu budoucnosti v rámci rezidenčního pobytu ve Worpswede

Kniha vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR

© Petr Šesták, 2021

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2021
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0785-6 (PDF)

ISBN 978-80-275-0786-3 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0787-0 (MobiPocket)

PŘEDZPĚV

Ve věku kdy život bývával cca v půli se svou poutí
bloudil temným velkoměstem
pronásledován třemi šelmami

Ta první se jako had proplétala
hustým lesem mezilidských vztahů
za zády mu syčela
měl bysssss už začít něco dělat
takhle nemůžeš žít věčně
život není jen samá zábava
je čas najít si stálou práci
začít ssssssss opravdovým životem

Druhá šelma se skrývala
v temných zákoutích nevědomí
prastará archetypální potřeba
najít si doupe
mít se kam schoulit
schovat se před nepřáteli
zbudovat úkryt pro mláďata
reprodukovat genetickou informaci
označkovat si území
vyjasnit si teritoriální vztahy
zapustit kořeny
hrabat se v hlíně

A už cítí na šíji teplý dech třetí šelmy
je velmi blízko
pocit společenské a osobní odpovědnosti
touha být pro ostatní důležitý
hromadit sociální kapitál

štvavé ambice
potřeba něco dokázat
něco zbudovat

Tři šelmy ho pronásledovaly od chvíle
kdy dosáhl věku v němž život
býval v půli se svou poutí
za starých časů
než vymysleli tisíc a jeden způsob
jak udržet člověka naživu
všemu navzdory
jen aby se dostálo statistikám
že se máme
pořád lépe a pořád déle

Skrýval se porůznu
šelmy ho vždy vystopovaly
vyčmuchaly ho i v nejzapadlejší špeluňce
šly po něm na dalekých cestách
neschoval se před nimi ani tady
mezi davy v hlavním městě
pořádaly na něj štvanici
naháněly ho z různých stran

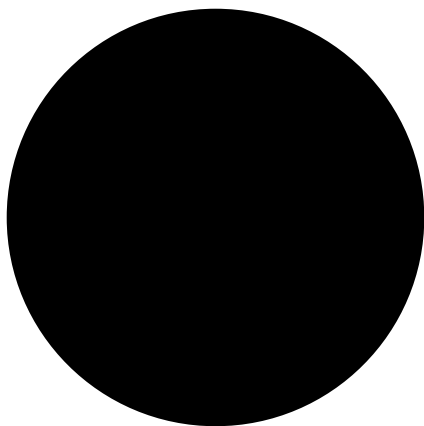
až se ocitl v busu

Motor v otáčkách a stoupání na poslední vlnu v krajině
na vrcholu křižovatka a rovně po hlavní
v malém dolíku důvěrně známá
silueta rodného města
města na samém okraji země

města s přebohatou historií
města jež poznalo
různé amputace posuny a odsuny

Motor vrní po cílové rovince
rodné město leží
poklidně a vyzývavě ve své dolině
jako nalíčená past

A

MĚSTO:
PŮDORYSNÝ
POHLED

Hlavní silnice protíná město jako jizva přes obličej. Historickému centru se vyhýbá elegantním obloukem, zprava zní zvony dávnověků a zleva jim ozvěnou odpovídají paneláky. Hlavní silnice vede skrz naskrz a není třeba se tu zastavit na cestě mezi Naším hlavním městem a hlavním městem cizí sousední země. Josefovo rodné město se hlásí neurčitou rozpadlou a zarostlou zídou, která lemuje silnici. První náznak města, který lze spatřit, je Zanedbaný hřbitov a na tom hřbitově jsou náhrobky většinou dávno svalené a zarostlé bujnou vegetací. Ten hřbitůvek sem byl kdysi dávno odsunut ze Starého města, aby už dál nebyl součástí jeho historie. A leží tu Oskar Blum — zesnulý 1885, Max Fleischman — 1869, Josef Silberstein — 1928, Sara Weiss — 1934... Autobus jede kolem rozpadlé zdi Zanedbaného hřbitova, jede lhostejně pořád dál po hlavní a mohl by dojet až k velkému Udržovanému hřbitovu na druhém konci města. Města, které vítá všechny příchozí svými hřbitovy, ačkoli mnohem víc místa je v něm vyhrazeno živým. Navzdory tomu, že živých je mnohem méně než mrtvých, a čím dál méně jich vždycky bude. Ten velký hřbitov je pěkný a stále s oblibou využívaný a na náhrobcích jsou jména jako Nikolaj Marčuk — 1945, Franz Mittelbach — 1946, Marie Mazancová — 1988, František Straka — 1964, Hermíne Prochaska — 1945, Marek Platzer — 1955... Autobus by dojel po hlavní až sem, mohl by dojet až do Cizí země, kdyby nejdřív nebylo nádraží, krásné Nové nádraží, postavené

v období budování tehdy fungl nového Starého režimu. Bus zastaví někde uprostřed, mezi hřbitovy, a Josef Zradil, Josef Ztracený, Josef Nehnízdil, Josef Kdesjenbylcelátadlouháléta, zkrátka Josef, vystoupí. A hned zaslechne tu polyfonii, ten sbor, kterým ho jeho rodné město volá, protože ho potřebuje, protože potřebuje návrat dobrých rodáků přicházejících s posláním, světažnalých, pronásledovaných šelmami, potřebuje návraty a přísuny po všech těch odchodech a odsunech. Čeká s otevřenou náručí na své zbloudilé a znovunalezené děti. A Josef má veselé nutkání každého pozdravit, protože všechny ty tváře jsou mu povědomé. Někde hluboko v paměti má do formaldehydu naložený alespoň jeden exemplář z každé místní rodiny, sbírku společných rysů tváří z rodného města, nějaký společný genetický základ, který se jimi proplétá.

2

Autobusové nádraží je ve městě důmyslně umístěno hned vedle vlakového. To inženýři z jednoho starého režimu měli ten smělý nápad. Postavit autobusové nádraží hned vedle vlakového, a usnadnit tak lidem přestupy. Proto také nechali zbourat starou a již napohled zcela nevyhovující secesní budovu a postavili Novou, méně sentimentální a ornamentální, o to více však nefunkční. Vybudovali tento infrastrukturní komplex simultánně s tím, jak celé město i jeho nádraží ztrácely svůj infrastrukturní význam. Za Zlatého věku se totiž na velkolepé nádraží přijíždělo z jednoho

směru a v opačném směru se zase odjíždělo. Za onoho Starého režimu byla ale v jednom směru trať z dobrých politických důvodů uzavřena, a tak se alespoň v jednom směru přijíždělo a v tomtéž směru se zase odjíždělo. Zájem podniknout takovou cestu překvapivě nebyl nijak výrazný.

Města jsou srdce a plíce krajiny, hlava hlavonožce. Z nich a do nich proudí chapadly, tepnami a cévami zboží, lidé, myšlenky, příběhy a kapitál paprskovitě do všech směrů. Když zavřeli trať do Cizí země, protože zavřeli vůbec všechny cesty do Cizí země, část kraje se přestala okysličovat a začala odumírat. Celé pohraničí se proměnilo v hnisavou gangrénu, která se šířila a postupovala k městu. Odumíral mu celý jeden paprsek, jedno chapadlo. Křehká rovnováha mezi severem, který se ve všeobecném zmatení pojmů stal najednou Východem, a jihem, kterému se začalo říkat Západ, byla narušena. A krajina, která po staletí bujela a kvetla, začala upadat, protože koloběh mízy proudící z jejího středu, z Josefova rodného města, byl uskrípnut. Začaly chřadnout i vesnice a celý venkov napojený na jeho cévní síť. A ještě teď, přestože městu kancelářskou sešívačkou z Bruselu chapadlo zase umně přicvakli zpátky, se ten složitý, křehký a jemný systém proudění životadárné mízy obnovuje jen pomalu. Tak pomalu, že už to možná ani nestihne.

A teď tu stojíš, Josefe. Před nádražím s velkým báglem, nasáváš můj oděr, vůni rodného města. Už nevoním sladem, protože pivovar zavřeli. Pozoruješ ten cvrkot na ulici, těch pět deset lidí okolo. Jsou ti všichni povědomí, postávají tu, nebo se někam šourají, vypadají zanedbaně, jako by je tu někdo zapomněl, oblečení jako v jednom z předchozích desetiletí, které se na nich obecně asi hodně podepsalo. Tak

jsi tady, vrátil ses. Ne jako většina tvých vrstevníků, přátel a známých, kteří odešli studovat vysoké školy do Velkého světa a už tam zůstali. Ne jako tvoje nejbližší rodina, jako maminka Víra, jako tvoje sestřičky. Všichni provedli exodus a odešli za prací, za dobrými školami pro svoje děti, za koncerty, za divadlem, za anglickým trávnickem apod. Do satelitní vesničky někde na okraji hlavního města, na nějaké rozparcelované pole, jehož obyvatelé, obklopeni mocným oplocením, skládají své malé papundeklové životy ze spousty malých umělohmotných věcíček. Vaši rodiče cestovat nemohli, proto vy jste museli, jinak byste byli blbí, tak vám to říkali. I ty jsi odjel do světa, cestovat, za studii, za zkušenostmi, naučit se jazyky, získat rozhled. Ale zaslechl jsi moje volání, volání svého rodného města, které tak zoufale potřebuje návraty.

Vracíš se, protože potřebuji mladé lidi s rozhledem, kteří budou přispívat k tomu, abych vzkvétalo, a byl tak důvod pro to, aby se do mě mladí naděšní lidé vraceli, a díky nim bych vzkvétalo, aby bylo proč se do mě vracet. Proto jsem tě volalo, poznal jsi kus světa, ale uvědom si, hluboce a vroucně znáš jen mě. Každé děcko je Kolumbus, dospělý už jen chodí ve svých vlastních kruzích. Kolikrát jsi bydlel někde ve velkoměstě v bytovce, vyšel vždy jen do svého patra a nikdy se nepodíval o jedno výš? Neprozkoumal jsi sklep, nenahlédl do dvora? Dospělé zajímají víc vzdálené věci než bezprostřední okolí. Jen jedno místo v životě jsi skutečně objevoval, osahával, ochutnával. Mě, svoje rodné město. Víš, že na rohu ulice, kde stál váš dům, a té dolní kolem zahrádek u trati roste keř s kyselými listy. Nikde jinde bys ten druh nepoznal, ale tady to znáš. Vždycky když jdeš kolem, ještě i dnes, utrhneš si list a žvýkáš. Když zavřeš

oči, představíš si celou cestu odněkud někam mými ulicemi i s každým rohem, zídkou, stromem, domem. A vzpomínáš? Víko toho kanálu před městským lesíkem se dá odklopit, a když kanálem, ve kterém je voda jen po dešti, prolezeš až na konec, ocitneš se u toho potoka, nebo spíš stoky, co teče od Nového špitálu. Dnes by ses do té betonové roury asi nevešel, pěkně jsi mi vyrostl. Čím jsi větší a čím větší máš rozhled, tím jsem menší. Ale nebude ti u mě úzko. Jsem tak malá, že připomínám doupě. Jsem útulná skrýš.

3

Josef vešel do nádražní haly. V trafice si koupil tabák, ačkoli běžně kouří jen na cestách. Ale ty první dny v rodném městě, jeho znovuoobjevování, to přece bude něco jako výlet. Hala, zvenku nenápadná, uvnitř překvapí svými rozměry a výškou stropu s dřevěným podhledem. Josef tu odjakživa rád zaklání hlavu a hledí na strop. Má z toho příjemné závratě, zatočí se mu hlava. Sobota, šest hodin ráno, s kumpánem přivezeným až z hlavního města, vesele opilí. Holahej, nechť sednou na železného oře, vyjedou do srdce starého impéria, do sídla císařského, a vyhledají nějakou afterparty!

Šlo o jednu z víkendových návštěv, kterými během studií udržoval příležitostné kontakty s rodným městem. Předešlého večera vyrazili na nevinnou decinku do vinárny. Ale dostali slinu a stékali městem od baru k baru, pili ve Světě, v Zatáčce i Na Věčnosti, a když došli undergroundové

nebo alespoň trochu stylové podniky, vymetli ty nejdebilnější a nejvulgárnější diskotéky a dělali tam ostudu. Byl to obvyklý okruh, night life v zapadlém maloměstě, na konci světa, člověk vleze i někam, kam by jinde nevlezl. Scházeli městem a jeho bary dolů, až na kruhový objezd, skoro k nádraží. Po páté ráno zjistili, že už jim nikde nenalijí, že město umřelo. Ale chuť pít dál měli velikou.

Nádraží bylo kousek. Bylo to tak snadné, koupili si lístky, zaplatili kreditní kartou, počkali na první sobotní vlak, nastoupili do něj, vlak se rozjel. A za chvíli už jeli po mostě, po tom vysokánském železničním mostě, přes řeku a přes údolí, ze kterého je Staré město jako na dlani, mostě, po kterém dlouhých čtyřicet let putování pouští žádné vlaky nejezdily. A krajina za oknem byla zcela lhostejná k hranicím, žádný kopec, žádná hraniční řeka. Najednou prostě Cizí země s toutéž krajinou, která lidské hranice ignoruje, nezvlní se jen proto, že někdy před sto lety na nějakém vzdáleném zámku, byť by to byl zámek samotného Krále Slunce, bylo rozhodnuto, že právě tudy povede hranice obou zemí. Josef najednou sedí ve vlaku a z pouhého rozmaru vykonává cestu, která byla pro jeho rodiče zcela nemyslitelná, která byla pro několik generací zcela nemyslitelná, a dokonce byla nemyslitelná i pro divokou zvěř. Ta si natolik zvykla na ostnaté a elektrické dráty, že ani dlouho po Revoluci, kdy byly dávno strženy, se ještě srny a zajáci neodvažovali přejít tu už neexistující hranici, protože generace zajců a srn se učily, že právě tady končí jejich svět. Lidé, kteří se čtyřicet let pokoušeli vodou, vzduchem, lesem hranici překročit, bývali pokousáni zuřivými čokly, provrtáni olovem, odvedeni do lágrů a věznic. A přibližně titíž lidé byli za to, že je nechali pokousat, že je

provrtali olovem, odvěkli do lágrů a věznic, odměňování, oslavování a vyznamenání. Občas ale někteří občané Naší země mohli do Cizí země vyrazit, to když dlouho čekali na výjezdní doložky a úlisně sekali Starému režimu dobrotu, různě se kroutili a pracovali pro ten režim, alespoň naoko. Ale naoko, nebo z přesvědčení, z hlediska režimu v tom není rozdíl. I takoví byli, jako strýc Dařimil z hlavního města, ten si mohl i tehdy vyrazit skoro jako Josef dnes. Josef se ale proto nemusí zaprodávat, nemusí riskovat život, zamává kreditkou a jede si do Cizí země, dá si tam před císařským palácem vuřt, točené pivečko, čokoládový dortík, jukne do muzea, zdřímne si v parku na trávě a odpoledne zase zpátky vlakem do rodného města. Není nic přirozenějšího, co dělat se sobotou. Vždyť ta přirozenost nakonec musí zvítězit nad výmysly, tak jako lidská administrativa musela dát nakonec krajině za pravdu, že tady žádná hranice není. Stavte se klidně na hlavu, zabíjejte se, nenáviděte, mučte se navzájem, jen proto, aby tady byla hranice! Ale ona bude pořád jen vaší představou, až vy nebudete, nebude tu ani ona.

Od chvíle, kdy přibližně titíž lidé, kteří před x lety ostaté dráty na hranicích nadšeně montovali, ty dráty zase nadšeně demontovali, protože přišla Revoluce, docházelo na hranicích k všelijaké cirkulaci osob. A pohraničí v obou zemích, a dokonce i Josefovo rodné město začínalo být zase dvojjazyčné, i když zdaleka ještě ne tolik, jako bývalo v dobách, než přišly do módy různé odsuny a z vlakového nádraží jezdily místo moderních souprav směřujících z Našeho hlavního města do cizího jen dobytčáky.

Krátce po obnovení tratě jezdila ve směru z Cizí země do Josefova rodného města spousta vlaků, protože občané té Cizí země si povšimli, jak je naše měna Měkká oproti té jejich Tvrdé, a každý den ráno a odpoledne z vlaku vytekl aspik bezejmenných cizinců a rozplízl se po obchodech, restauracích a cukrárnách. A večer se přesporní vraceli s igelitkami a nákupními vozíky plnými rohlíků. Občané města si stěžovali, kudy chodili, že ti nenažraní burani z cizího venkova s peněženkami naditými valutami celé město vykupují a skupují a že v poledne už nejsou k dostání rohlíky a že ceny větrníků, laskonek, věnečků i rakviček kvůli nim stoupají do nebeských výšin, že jsou nevychovaní a v restauraci nenechají nikdy žádný tringelt, přestože i Malé částky platí vždycky Velkými bankovkami. A Josef, Pepíček, to všechno říkal taky, tak jak to slyšel u dospělých.

Jenomže Nový režim tu byl krátce a nikdo mu ještě moc nerozuměl a neorientoval se v něm. Obyčejní lidé viděli jen tu špatnou stranu mince a nedocházelo jim, že občané Cizí země přinášejí do města spoustu peněz. Podnikaví rodáci toho ovšem dokázali obratně využít a rozjeli všelijaké byznysy a některým z nich bylo požehnáno a zázračně zbohatli. Město vzkvétalo a obrůstalo plody kapitalismu a voňavými rudými poupátky bordelů. Okolo silnice do Cizí země se ozývalo tisíceré vzdychání a hýkání a brázdami polí tekly proudy cizáckého semene. Až někoho dokonce napadlo postavit nevěstinec, který by vypadal jako

hrad, jako ten slavný Štejn, jehož gotické věže sahají až do mraků. Někdo jiný chtěl toho, co postavil ten ohromný hrad plný komnat pro smutné princezny, trumfnout, a tak nechal hned u hranic s Cizí zemí vystavět celé středověké město v životní velikosti, kde se u kulatého stolu scházeli pochybní rytíři a krupiér rozdával karty. A taky tam začali prodávat ohromné sádrové trpaslíky na zahradu, veliké jako autobus. Nemusela se za ně platit daň, protože kolem hranic byla zavedena Bezcelní zóna. A v Bezcelní zóně se dal koupit levný alkohol a cigarety, ale jejich vývoz ze zóny byl omezen kvótami. Někteří občané Josefova rodného města se začali živit tím, že stáli celé dny fronty na hranicích, protože jezdili do zóny a zpět s kartonem cigaret a jednou lahví luxusního alkoholu. Nebo toho měli i víc, pod šustákovkou, pod dětskou autosedačkou, pod blatníkem... Ale potom se o zisk museli občas podělit s hraniční policií. Stáním ve frontách a převážením cigaret a alkoholu se dalo vydělat mnohem víc peněz, než měli v rodném městě lékaři, učitelé, radní nebo úředníci. A nejbohatšími občany kraje se vedle Velkých byznysmenů stali Malí celníci.

A pak některé cizince napadlo, že když budou bydlet v Josefově rodném městě a dojíždět pracovat do svojí Cizí země, budou mít nižší životní náklady, bude se jim žít líp a budou šťastnější. Hodně místních zase pochopilo, že se budou mít líp a budou šťastnější, když budou pracovat v Cizí zemi a vydělávat v její Tvrdé měně. Taky Josefova máma, Víra, jezdila pracovat za hranice, třeba hlídat děti jedné baronce, protože v cizině měli pořád ještě barony a knížata a byla to vůbec pohádková země. Dveře obchodů tam otvírali neviditelní portýři, v regálech leželo chlupaté

ovoce, zpod přivřených víček hleděly podivné zelené ořechy a v prodejně s hifi věžemi a videy všechno blikalo jako v raketoplánu.

Jednou musel Josífek ráno brzy vstávat, ale ne do školy. Měl jet s mámou do ciziny. Bylo už skoro léto a na cestu měl nachystané sandály. Odjíždělo se už v pět hodin, Pepíčkovi byla zima, hlavně na nohy, a tak si místo nachystaných sandálů narychlo obul zavřené boty. Jenomže se nepočítalo s ponožkami. Víra, která obvykle na všechno myslela, nenachystala Josífkovi ponožky, protože nepočítala, že bude po ránu taková zima. A tak Josef rychle nějaké nahmátl v šuplíku, a protože je minule neposkládal, jak měl, a protože Víra neměla čas ho kontrolovat, jestli plní svoje povinnosti, nemohl tak narychlo najít pár stejných ponožek, a navíc jedna měla na palci malou díru. Už nebyl čas. Spěchalo se na vlak. Ale i s každou ponožkou jinou se dá cestovat vlakem do Cizí země, a cítit se tak důležitým. Rodina těch baronů bydlela opravdu na zámku s obrovskou zahradou, kde měli poníky, a hlavně autíčka na elektromotor, ve kterých se dalo jezdit. Pepíček se po nich pořád lačně díval a tajně doufal, že se půjdou povozit. Ale ta malá baroňátka, ti rozmazlení aristokratičtí spratci si autíček vůbec nevšíмали a pořád chtěli hrát na schovávanou, houpat se na houpačce a podobné nesmysly. A k obědu byly chlupaté knedlíky a dušená zelenina a Josífkovi nešlo do hlavy, jak to, že ani nemají maso, když jsou tak bohatí? Jak to, že nemají kuřecí stehýnka? Třebas i dvě pro každého, podle libosti?

Odpoledne se pak šlo na procházku do cizího města, kde každý Starý dům byl jako nový, barevný a v oknech měl muškáty. Přidala se k nim sama paní baronka a na náměstí

navrhla, že malému hostu z chudé země, kde pohádky dávají jenom na Vánoce v televizi, koupí nějaký dárek. Vzala ho do obchodu s obuví. Jedny kecky se mu moc líbily, byly barevné a vypadaly úplně jinak než jeho boty a boty všech spolužáků a kamarádů z ulice. Zul se a chystal se vyzkoušet ty Nové boty. Prodavač se na něj podíval s povytaženým obočím. Palec trčel ven a každá ponožka jiná. A krásná paní baronka se na Josefa tehdy podívala tak soucitně a hebcce, nejspíš nikdy nezapomene na ten pohled. I koupila mu ty boty a pět párů ponožek k tomu. Maminka Víra potom říkala, že to byla strašná ostuda. Nevěděl proč, ale dárek si kvůli tomu dlouho vyčítal.

Ještě jednou, když ho zrovna neměl kdo hlídat, jel s maminkou Vírou pracovat do Cizí země, ale tentokrát to nebylo na zámku. Okurky se sklízely na stroji, kterému se říkalo letadlo. Byla to ovšem dost přízemní mašina, které se o oblacích ani nesnilo, jakýsi traktor s konstrukcí připomínající křídla. Na nich sběrači leželi celý den na břiše, museli držet hlavu zvednutou, za zátylkem je příšerně bolelo a ruce jim dřevěněly, jak byly svěšené dolů a s neúprosnou rychlostí, kterou se stroj sunul vpřed, se natahovaly po okurkách. Víra od té doby, když je jí opravdu hodně zle, když je jí nejhůř a vše se kolem ní hroutí, říká, že je to těžší než na okurkách. Ten den, kdy na pole přijeli spolu, bylo hodně okurek a málo sběračů, a tak šéf směny rozhodl, že zaměstnají i to děcko, když už ho s sebou brigádnice přivezla. Protože sbírat by v tom zběsilém tempu nezvládal, posadili ho za volant letadla. On, Josífek, měl řídit letadlo! Musel držet volant, a hlavně s ním moc nehýbat, aby kola traktoru byla pořád v brázdách a nejezdila po okurkách. Jak byl malý, neviděl pořádně z kabiny, kam ta kola